

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldan.

Uredništvo je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 61, Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se jih ne priobči. Rokopise se ne vrača.

Inserati: Enostolpna petilistrica 60 vin., pogojen prostor 1 K; razglasi in poslano vstlica po 1 K; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

NAPREJ

Glasilo Jugoslov. socialno-demokratske stranke.

Posamezna številka stane 40 vinarjev.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom za celo leto 72 K, za pol leta 36 K, za četrt leta 18 K, za mesec 6 K. Za Nemčijo celo leto 77 K, za ostalo tujino in Ameriko 84 K. — Reklamacije za list so poštne proste.

Upravništvo je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 61, Učiteljska tiskarna.

Telefonska št. 312.

Bližnja odločitev.

Barantanje v Parizu, posebno z nami Slovenci, je ostudno. Zdi se mi, da se mi tega vse premalo zavedamo. Drugače bi si morda premislili soustvarjati državo, ki nastaja po milosti antante.

Ko bo pariški kongres končan — in če bo tako končan, kakor si je antanta zahtevala — ne bomo imeli na našem teritoriju države Srbov, Hrvatov in Slovencev, ampak samo državo Srbov, skoro vseh Hrvatov in dobre polovice Slovencev.

Kako bomo mi Slovenci ta udarec preboleli? Razdeljeni med Pašičevo Veliko Srbijo, Veliko Italijo in Nemško Avstrijo!

Pa ne pozabimo še četrte države, ki bo obsegala tudi del našega naroda: Svobodna luka Reka z za-

ledjem, ki bo izrezano iz slovenskega mesa!

Ali nas ta odločitev ne sili k razmišljanju? Ali se ne dvignejo naša slovenska srca v želji, da bi vsi Slovenci vendarle bili združeni, pa bilo bi kot zaledje svobodne luke reške?

Morda so veleizdajalske take misli, če je veleizdaja staviti eksistenco naroda nad eksistenco države, ki mednarodno ne obstoja! —

Slovenski proletarijat, najzvestejši in najmočnejši nosilec naravne narodove odporne sile nad vsakršnim nasilstvom, naj gre tudi v tej temni noči pariške konference svojo pravo pot: brez pariške konference in proti njej bo on rešitelj naroda v svojem in svetovnega proletarijata lastnem razrednem interesu.

Goljufati si nas poskusil, Pariz, a goljufati boš ti! Slovenski socialisti bomo s svojimi skromnimi močmi pripomogli, da bo tvoji kapitalistični in imperialistični ukrep ničev.

Zato pa treba odločneje kreniti na pot razrednega boja, imajoč pred očmi, da je kapitalizem in imperializem mednarodna hidra, s katero je mogoče le — boj. n. n.

Socialni demokrati in državni proračun.

Govor sodruha Antona Kristana v belgrajskem narodnem predstavništvu dne 28. maja.

(Dalje.)

Naš kmet, srbski kmet, ki bo prišel po demobilizaciji domov, bo našel svoj dom opustošen, bo našel svoje gospodarstvo zapuščeno, in kje bo dobil ta kmet plug in drugo orodje, da začne z delom zopet tam, kjer je prenehal pred začetkom te nesrečne vojne.

Agrarna reforma nam bo napravila mnogo skrbi in dela. Bati se je, da se pride iz velike produkcije v malo produkcijo, kjer se bo delalo z vse drugačnim orodjem, kakor se je pa delalo doslej. Če ne bomo na zadružno kooperativno polje, kjer bo mogoče seliaku zadružnim potom obdelovati svojo zemljo, potem bomo morali skrbeti mi, da dobimo kmet za obdelovanje potrebno orodje. Agrarna reforma brez poljskega orodja bo čudna reforma.

Vem, da je za to treba veliko denarja. Veliko denarja je pa treba tudi za prehrano. Mi smo dežela žita, dežela masla, dežela pšenice, dežela moke sploh, zgodilo se je pa ob časih, ko je bil ves Banat prepiavljen s pšenico, ko so prihajali tuji oficirji in mihotapljalci pšenico preko demarkacijske črte, da so nam pa v tistem času dovažali naši prijatelji Amerikanci drago moko po 4 K 50 vin. kg. ki se pa v kratkem podražila še za 30%. Tudi meso in mast moramo

dobivati iz Amerike, ter s tem tako, rekoč naš denar oziroma same sebe zadolževati za one stvari, ki jih dobivamo iz Amerike in ki jih imamo dovolj doma. Vse to se dogaja, v državi, ki je kat' exochen poljedelska, dogaja se pa radi tega, ker se vlada ne upa nastopiti proti oderohom, proti špekulantom in krvosom, ki mislijo, da je sedaj ugodna konjunktura za nje, da se bolj obogate na stroške siromašnih slojev. Iz strahu pred temi ljudmi se naša vlada ne upa nastopiti in prositi naše zaveznike, da nam najraje prodajajo po visokih cenah svoje blago, kar ima za posledico, da se povisujejo cene na našem domačem trgu.

Če tedaj pogledamo našo prehranjevalno politiko, vidimo, da je bila v rokah precej nesposobnih ljudi. V vojni in v času, ko smo bili takorekoč navezani na to, da nam je Amerika pošiljala svoje blago, smo ukinili vezano trgovino ter prestopili k svobodni trgovini, kar je imelo za posledico, da so cene vsem življenjskim potrebščinam znatno poskočile. Tako je n. pr. cena koruzi, ki je stala prej 60 vin., poskočila na 1 K do 1 K 20 vin., torej za 100%, kar je povzročilo, da so zopet prišli železnice in uradniki ter rekli: »Prosim o, novišajte nam plače, ker ne moremo

več živeti«. Če se bo delalo s tako imenitno gospodarsko politiko, bo postala vse nevdržljiva. In taka vlada zahteva od nas brez debate eno milijardo, da bo zopet delala tako, kakor je delala doslej.

Gospodje, ogledimo si nekoliko naše banke. Te so postale veletrgovine. Tam se denarja ne dobi. Gospod minister je rekel, da gre težko s tistim državnim posolilom, ki ga je razpisal, češ da so banke zaprte, zaprte do vrata in da se drža rezervirano napram državnim bonom. Zakaj? Skoro vsaka banka je postala trgovec, ima svoje »Tochtergesellschaften«, družbo z omejeno zavezo ali kaj podobnega. Zakaj bo torej dajala državi denar po določenih procentih, ko lahko potom svojih »Tochtergesellschaften« kupčuje vsled močre naredbe o svobodni trgovini.

Gospodje, ad vocem svobodna trgovina: svobodna trgovina je v naši državi zelo interesanten kapitel, ki ga je treba nekoliko natančneje pregledati. Znano mi je več interesantnih slučajev, ki sem jih izvedel. Dobivati moramo razno blago iz tujih krajev, in čisto naravno je, da se mora ta kupčija, ta import vršiti samo z dovoljenjem vlade. V tem pogledu se je pripetilo že več interesantnih primerov, med katerimi naj jih navedem samo par. Nekaj Norbert Weiss v Zagrebu je vladi predlagal, da preskrbi Jugoslaviji 20 vagonov šibice, in sicer po ceni 10 vin. za komad. Ta ponudba je šla preko zemaljske vlade v Zagrebu na centralno vlado v Belgradu. Tu pa niso hoteli dati potrebnega uvoznega dovoljenja, pač so ga pa dali Gospodarskemu društvu hrvaškemu vsled posredovanja poslanca dr. Riharda Krausa. To društvo je dobilo šibice proti rekonpenzaciji krompirja. In sicer po ceni 40 vin. komad. Poleg tega je bilo pa treba plačati še 10 vin. provizije za škafličico onemu, ki je kupčijo posredoval.

Ta primer jasno dokazuje, da ta vlada res zasluži naše zaupanje, vlada, ki je bila proti temu, da bi se dobile šibice po 10 vin. komad; bila je pa zadovoljna s tem, da se nabavijo po 50 vin., češ, vsaj imajo ljudje v Jugoslaviji denarja dovolj.

Svobodna trgovina je povzročila, da so cene poskočile navzgor, da se je vse podražilo, in da so naši vlaki polni onih individuev, ki so vneti za »svobodno trgovino«. N. pr. brzovlak Orient-Express je sama »svobodna trgovina« Aaronov in Moizev.

Industrija.

Gospodje! Če se ozremo na industrijo, vidimo eno: vsled gospodarske politike naše vlade gre naša industrija propadu nasproti! Vsaka dr-

žava, ki se poraja, mora osredotočiti vse svoje sile, vse svoje moči na eno točko: kako povzdigniti lastno industrijo. Iz zgodovine naše sosednje države Madžarske bi se lahko v tem oziru veliko naučili. Tudi sedanje razmere na Češkem in razprave v češkem državnem zboru nam kažejo, kako skrbi moderna država z modernimi političarji za povzdigo lastne industrije. In pri nas? Boga mi moga, kdo se pri nas briga za to? Ni ga človeka, ki bi se briga za našo industrijo, ampak vsakemu, ki bi rad kaj napravil v tem oziru, se delajo ovire na vse mogoče in nemogoče načine.

Naj navedem en primer: Jaz sem za cinkarno v Celju, kjer bi naša država lahko izdelovala modro galico, ki se rabi v celi Jugoslaviji, v lastni režiji v taki množini, da bi bila krita vsa naša potreba, in to po ceni 2 K 80 vin. za kg, prosil tukaj v Srbiji dva meseca in pol za bakreno rudno in bakreni kamen, ki ga je tukaj v obilici. Samo v šlepovih kraj Belgrada je 45 vagonov bakrenega kamna. Dva meseca in pol sem hodil od Poncija do Pilata, a še danes nisem dobil tega, kar iščem, in snlo ne vem, kdaj bom dobil. Stvar se ne premakne. Črno kavo ti ponudijo, kamor prideš, a da bi ti dali baker za izdelavo prepotrebne modre galice, to pa ne! V enem uradu mi pravijo: »Toga nema!«, v drugem: »To je vprašanje kompetence«, v tretjem zopet kaj drugega, tako, da se človek vpraša, kdo je gospodar in kdo ni.

Če hočete imeti benol in benol iz vojnega plena, seveda ne dobite ničesar. Gospodarski stroji v vojnem plenu jemljejo konec, ker se nihče ne briga zanje; o tem sem se pričel na lastne oči. Gospodje, pojdite enkrat pogledat, kaj se godi v vojnem plenom! Tam se delajo milijoni škod in nikogar ni, da bi napravil red! Tam se je pokvarilo na stotine in stotine vagonov moke, dočim je v Belgradu manjkalo.

Gospodje! Te dni sem bil v Novi Pazovi in sem videl ter konstatiral nastopno. V Novi Pazovi kraj Belgrada stoji že od 4. decembra 1918 vlak s 30 vagoni moke. Seveda je tista moka sedaj že bogve kakšna, črvov je v njej vse polno. Gospodje, pojdite enkrat tja pogledat! V Belgradu kupujejo ljudje moko po visokih cenah — tam pa jemljejo celi vagoni moke konec!

V Vinkovcih stoji tudi že približno 20 dni 29 vagonov sladkorja. Nikdo ne ve čigav je; sladkor tam stoji in čaka, kdo ga bo ukradel.

V Novi Pazovi je 50 vagonov drevesne čaka usmiljenega človeka, da bi jih spravil proč. V Belgradu ni drv, v Zemunu ni drv — a što nas to briga? Bo že nekaj! Kizmet! Kar bo, svet se vsled tega ne bo podrl.

Tako si menda mislijo gospodje v vladi.

Gospodje poslanci! Če mi to gledamo, se vam čudim in čudim, da odobravate tako mirno prehode na dnevni red.

Gospodje! O industriji bi lahko govoril še prav mnogo. Slovenija je n. pr. precej industrijalna zemlja; napraviti bi se dalo veliko — a kaj hočete! Vsaj človek do danes ne more niti poslati pisma v Nemško Avstrijo ali v čehoslovaško republiko! Zaprti smo hermetično od vseh strani. Ne preostane ti drugega nego reči: Vdaj se! Kizmet! Bo, kakor bo!

Premog je zelo važen faktor v gospodarstvu naše dobe. Vsak dan berete v časopisih: »Zakaj ne vozi v Belgradu tramvaj?« Vsako malo mesto ima tramvaj! S flakerjem se ni mogoče voziti, ker račun na 100 kron za pol ure, kar more plačati samo dober narodni poslanec. In kaj sem konstatiral glede vzrokov, zakaj primanjkuje ponekod premoga? V Ivanicu na hrvaškem je pred rovi okrog 150 vagonov premoga, ki se ne more odpeljati, ker »vagonov nima«. V Hrvaškem Zagorju je nekaj 1000 vagonov premoga, ki se ne more iz lastnega razloga odpeljati, tako da mora delo v rudnikih počivati. V vagonih pa trava raste, tako dolgo stoji po raznih postajah, tako da bi se po njih lahko pasli vsi uradniki in magarci.

Vedno slišimo: »Premoga ni!«. Zato morajo iti v Belgradu ob 10. zvočar spat. Gospodje v trbovelskem rudniku je določeno, da se pošlje toliko in toliko vagonov premoga v Srbijo. Toda ta premog se ne more odpeljati, ker so nam hrvaške železnice dolžne za mesec april 300 vagonov in za maj že 500 vagonov, ki jih še niso vrnile, 800 vagonov torej manjka! Pojdite na Kalimezjan, ozrite se proti Zemunu, pa boste videli povsod toliko vagonov, da je vse selje. Pokažite to ministru saobračaja in ga vprašajte: »Brate, što je to? Vidite vagon?« Disponiraj z njimi! Dobiš odgovor: »Ne mogel! Kizmet! Vse zastoni! (Veselost.)« Gospodje, vi se smetele; toda te stvari so žalostne, tako žalostne, da bolj biti ne morejo.

Škoda za diete.

Čenjeni gospodje! Ozmimo se na naše brodarstvo, na uporabo naših voda, našega morja! Vse to nas kliče, da rečemo enkrat tudi tukaj odresilno besedo. A te besede od nikogar ni. Tukaj v Narodnem predstavništvu — kaj delamo mi? Človeka je sram: tri mesece smo že tukaj in facit je ta, da je človek žal za dnevnice, ki jih je po krivici dobil. Ta bo treba resnega dela: vlada se bo morala s temi vprašanji pečati vse drugače nego doslej.

LISTEK.

Av gust Strindberg:

Bedakova izpoved.

Preložil Fran Albrecht.

(Dalje.)

Vzlic tesnobi, ki mi jo je povzročilo toliko temnih spominov, sem se opogumil, vstopil, šel po stopnicah in pozvonil. Ko se je zvonček oglašil, me je prevzela misel, da mi zdajle odpre moj oče. Služkinja je prišla in spet izginila da me javi. Čez trenotek nato mi je prišel baron nasproti in me prisrčno sprejel. Bil je mož približno tridesetih let, močan in velik, s kretanjami in manirami odličnega človeka. Njegov krenki, nekoliko zabuhli obraz je osvetljevala dvoje modrih, nadvse žalostnih oči. Smehljaj na ustnih se je venomer topil v izraz čudne grenkobe, ki je morala izvirati od razočaranja, izjalovljenih načrtov in izgubljenih iluzij.

Salon — v prejšnjem času naša jedilnica — je bil opremljen brez posebnega umetniškega okusa. Baron, ki je nosil ime nekega v zgodovini slavnega generala, nekakšnega Turrena ali Condé-ja te zemlje, je v njem zbral družinske portrete iz dobe tridesetletne vojne: lunake v belih oklepih in z lasuljami a la Louis XIV. Ti portreti so se ugnezdili med pokrajinske slike düsseldorfske šole. Tuintam se je

starejše pohištvo, ki je bilo predelano in pozlačeno, menjavalo s stoli in naslanjači novejšega datuma. Iz vseh kotov velikega salona je bilo toplo ozdušje pokoja in domačije ljubezni.

Baronica je vstopila; bila je očarljiva, celo prisrčna, skromna in mila, a v njenem vedenju je bilo nekaj prisiljenega, napetost in zadrega, kar me je odvrčalo od nje, dokler nisem razkril pravega vzroka. Glasovi, ki so prihajali iz sosednje sobe, so me opomnili, da imajo tam drug obisk. Opravičil sem se, da ju motim, ker sem in posetil ob tej uri. V resnici so prišli sorodniki mlade zakonske dvojice na partijo whista. Skoro nato sem bil predstavljen štirim članom njih družine: komorniku, stotniku izven službe, materi in teti baronice.

Ko so starejši posedli krog igralne mize, smo se mi mlajši pričeli pomenkovati. Baron je priznal svoje izrazito nagnjenje za slikarstvo Štipendija, ki mu jo je podelil pokojni kralj Karol XV., mu je omogočila, da je šel v Düsseldorf študirat. To je bila točka, v kateri sva se našla, ker sem tudi jaz kot dramatičar prišel od istega kralja Štipendijo. In pogovor je šel krog slikarstva, gledališča in osebnosti najinega zaščitnika.

Polagoma pa so usahnili naši izlivi; ohladile so jih opazke starejših, ki so se od časa do časa vmešavali v naš pogovor in se dotikali občutljivih točk ali slabo zaceljenih ran. Slednjič sem se začutil nemirnega in tulega v tej heterogeni družbi.

Vstal sem, da bi se poslovil. Zdelo se mi je, da sta baron in baronica, ki sta me pospremila do praga, odložila svoje maske, čim ju stari ljudje niso mogli več čuti. Povabila sta me za prihodnjo nedeljo na obed, in sicer v malem zaključnem krogu. Ko smo se na stopnicah malo pokramljali, smo se hočili kot odkriti prijatelji.

II.

V soboto ob treh sem se napotil proti hiši v Severnem drevoredu. Vzprejeli so me kot starega preizkušenega prijatelja in se niso ni malo pomišljali, da me posvetijo v družinske intimnosti. Obed je bil začnjen z obojestranskimi zaupnimi izpovedmi.

Baron, ki mu je njegova služba bila zoperna, je spadal k skupini nezadovoljnih, ki jih je ustvarila nova vlada kralja Oskarja. Polen zavisti na široko popularnost, ki jo je bil užival njegov pokojni brat, se je novi vladi trudil, da bi pustil vničar vse načrte, ki jih je gojil njegov prednik. Prijatelj starega regimenta, njegove prostodušne veselosti, njegovega strpljivega duha, njegovih naprednih stremiljenj, so stopili zategadelj na stran in tvorili večinsko opozicijo, vendar pa ne da bi se vmešavali v malenkostne borbe volivnih strank.

Ko smo si vzburili spomine na preteklost so se naša srca zblížala. Vsi predsodki, ki sem jih kot meščanski sin gojil napram plemstvu,

katero je po parlamentarni reformi leta 1865, stopilo v ozadje, so se razpršili in napravili prostor sočutju do poražene veličine.

Baronica, ki je bila finskega pokolenja in se je šele pred kratkim naselila, se ni mogla udeleževati najinih prvih izlívov. Ko na je bil obed končan, je sešla h klavirju in nam tla prednašati pesmi; tu sva odkrila, baron in jaz, neznan talent za dvospeve Wennerbergov.

Tako so ure naglo potekale. Slednjič smo brali še manjše delo v stilih, ki ga je pravkar igralo kraljevo gledališče, ter si razdelili vloge med sabo.

Ko smo se na ta način poraztresli, je nastopil neizogiben odmor; kajti človek se hitro izčrpa, ako se hoče uveljaviti, odločen, da pridobi ljudi zase. V tel pavzi so me spet teli težiti spomini na preteklost. Obmolknil sem.

— Kaj vam je, gospod? je vprašala baronica.

— Tukaj straši, sem rekel, potasnjuloh svoj molk. V tel hiši sem stanoval pred sto leti — da, pred sto leti; tako star sem že.

— Ni-li mogoče, dabi pregnali te strahove? je vprašala s dražestnim licem materinske nežnosti.

— Ne, to pravico ima ena sama oseba, je dejal baron; samo ona lahko prežene mračne misli. Le priznajte, da ste zaročeni z gospodično X!

— Ne, molite se, gospod baron; to je bil izgubljen ljubzenski trud!

Država bo imela silovito stroškov. Če vzamemo samo vprašanje preskrbe naših invalidov, vdov in sirot, odškodnine za vse one, ki so trpeli v tej vojni — kdo prešteje milijone, ki si jih bo morala država preskrbeti, če bomo hoteli zadostiti svoji državljanski nalogi?

Imamo še druga pereča vprašanja: zavarovanje zoper neugode našega delavstva in kmetijske prebivalstva, vprašanja brezposelnosti, higijene, populacije našega naroda. Te stvari poznate vsi; vsi veste kako so ta vprašanja važna, a nihče ne stori ničesar. (Medkljci.) Ne rečem, da teh stvari ne poznate; jaz bi bil nepravilčen, če bi trdil, da niso gospodje tako modri kakor jaz; a vi nimate korajžje (poguma), da bi vladali to povedali, ker ste koalicijska vlada in morate zato preko takih nujnih stvari vedno preiti na dnevni red.

Omenil sem vprašanja zdravstva. Gospodje! V naši državi imamo vse polno tuberkuloznih ljudi; ta bolezen se grozno širi. Imamo vprašanje, kaj ukreniti proti širjenju kožnih bolezni in sifilis, ki strahovito razsaja. Kaj se je storilo v tem oziru? Kje so tiste kompetence, ki so kaj storile? Zastonj iščem v ministrstvu pri narodnem zdravju programa, ki bi nam kazal pot iz te temne bodočnosti.

Gospodje! Vprašanja siroščnic, bolnišnic, zaščite dece trkajo na naša vrata; naša dolžnost bo, da bomo reševali ta vprašanja z vso resnostjo, resneje nego se rešuje danes.

Kako se vlada.

Kamor pogledam, gospodje, in česar se dotaknem samo mimogrede, povsod se kažejo novi stroški. Kaj pa reče naša vlada proti vsemu temu? Naša vlada vlada komodno: ima vojak, žandarne, policiste; vlada cenzurira, konfiscira, zabranjuje, aretirajo; za vsako bolezen ima lista zdravila: vojak, žandarne, policiste, cenzorje. Gospodje so slišali, da je slavn Gumpłowicz enkrat rekel: »Mit Bajonetten lässt sich regieren«, a so pozabili, da je dostavil: »Aber auf Bajonetten, kann man nicht sitzen«. Gospodje! Zapišite si: če bomo hoteli opravljati našo državo tako, kakor je treba, bomo morali tudi znati na bajonetih sedeti, bomo morali imeti tisti »Sitzledera«, ki je potreben za vsako vladanje. Doba fraziranja, oduševljenja, izjav, delegacij in deputacij bo morala nehati, pričeti bo treba vpotrebjavati »Sitzledera«, magari tudi na bajonetih.

Zdi se mi, da se naša vlada drži orijentskega gesla: »Bo že kakol!« Tega se je naučila, tako se mi zdi, od tistega prav prijetnega miljeja, ki sem ga časih opazoval v Carigradu. Če je človek kam prišel, je trajalo silovito časa preden se je kdo vzdignil in mu ponudil kave in cigaret; preden je pa izpregovoril je trajalo pol dneva.

Te orijentske navade morajo izginiti, začeti se mora resno, pozitivno delo v prid državljanov in države. Naša težnja mora iti za tem, da uredimo to državo za moderno, svobodno, napredno državo. (Konec jutri.)

tu, v šoli in v cerkvi. Starost, ubožnost in pohabljenost so ji v posmeh, s strastjo pa se oklepa nikotina, alkohola in vseh nečednosti, ki imajo — po našem mnenju — svoj izvor največkrat v alkoholu. No, ne oporekamo, da je povzročila vojna tudi v vzgojnem oziru dokaj gorja; čudno pa se nam zdi, da je mogla vojna podreti tekom petih let vse ono, kar smo gradili desetletja. Kaj neki je vzrok temu? — Nam se zdi, da umetni simbolizem, ki je igral dosedaj ob vzgoji glavno, če ne edino vlogo. Čuditi pa se temu ne smemo; zakaj, kdor pozna razvoj šolstva, ta ve, da je bila prepolna vsa vzgoja v šoli že od nekdaj z umetnim simbolizmom. Ta je prešel tekom stoletij vzgojiteljem v kri in meso; in le malokateri vzgojitelj se zaveda dejstva, da koraka ob vzgoji še vedno ono pot, ki je bila vzgoji začrtana že koncem 2. stoletja po Kr. Malokateri vzgojitelj se je dvignil do naravnega simbolizma. In kateri se je, temu vso čast; zakaj ušel je onim, ki so ga hoteli utopiti v pedagoškem močvirju. Da se jih v pedagoškem močvirju toliko utopi, ni prav nič čudnega; zakaj pedagoško močvirje je skrito v berline sestavke, polne umetnega simbolizma, tako skrbno, da najde rešilno pot iz njega samo človek, ki misli s svojimi možgani in gleda s svojimi očmi.

Kaj je umetni simbolizem? — Umetni simbolizem so izmišljotine, prikrojene tako, da se iz njih nekaj učimo. Odete so v obleko moralizirajočih berilnih sestavkov, to je takih, ki jih ni rodilo življenje, kakršno plove pod milim nebom, temveč rodilo jih je življenje, ki prede svoje didaktične niti po možganih tega in onega moralista, ki pa ima toliko predrznosti, da se šteje med mladinske pisatelje.

Naša kritika o mladinskih pisateljih, ki pa je legla že z rajnikom Levstikom v grob, ima to lepo navado, da dvigne do nebesa vsak pojav na polju književnosti za mladino. In mi sami se čudimo vsakemu, ki se hoče ponižati, in preiti tuintam tudi v otročji milje. No, ne oporekamo; tuintam se res pojavi kritik, ki prime tega in onega mladinskega pisatelja za ušesa, a ga takoj potrkajo po rami, češ: »Pa mi nikaner ne zameri; saj ti moramo biti hvaležni, da hočeš za mladino sploh kaj napisati!« ... In kaj je posledica take kritike? — Kdor ne zmore zadostnega poleta, pa gre med mladinske pisatelje. Mi pa smo mnenja, da je treba, že z ozirom na veliki vzgojni pomen, ki ga ima čtivo za mladino brezdomno, v tem oziru stroge kritike. Kaj nam koristi spisov za mladino gnojni koš, če pa ni med njimi niti za košarico dobrih spisov. No, pa ti mladinski spisi, raztreseni širrom domovine, bi samoposebi še ne bili tako hud strup, da niso rezervoar, iz katerega zajemajo sestavitelji beril in čitank snov za iste. Ne vemo, kaj je vzrok temu, da dosedaj ni imel sreče v tozadevnem izbiranju še noben sestavitelj beril in čitank, vemo pa, da so sestavitelji beril in čitank nabrali cele skladovnice takih berilnih sestavkov, ki dehté že od daleč po umetnem simbolizmu; med skladovnicami berilnih sestavkov v vezani in nevezani besedi pa ne najde strog kritik niti toliko dobrih, nego je prvostov na eni sami roki. Samo umetni simbolizem, izmišljotine, laž, moralizovanje in nasilje se šopirijo po berilih in čitankah. Sila pa je nemila povsod; a nikjer tako, nego je ob vzgoji.

Največja napaka, ki jo izstedi razumen kritik v berilih in čitankah, je ta, da one niso prav nič drugega, nego rezervoar učne snovi; niti izdaleka pa niso to, kar nam obeta njihov naslov, t. j. berila in čitanke. Kaj neki zahtevamo od dobrih beril in čitank? — Nič več in nič manj, nego to, da naj bodo berila in čitanke zbirka najlepših literarnih del za mladino v vezani in nevezani besedi in sicer iz domačega in tujega slovstva, a izbranih doz kritikov večšakov, ki znajo ločiti resnico od laži. Saj to je ena izmed največjih napak vse šolske vzgoje, da se vrši vse tako, kot bi se šlo samo za parado med štirimi stenami in ne za življenje. Za vzgojo, prilagojeno šolskim komedijam, ki jih pride gledati ta in oni vodja, pa ni nobena hrana tako pripravna in tečna, nego je hrana umetnega simbolizma; zakaj umetni simbolizem očara vodjo nevedčaka tako, da dvigne komedijanta v sedma nebesa, a pahne na dno pekla umetnika, ki vodi — v vzgojo mu izročeno mladino — varno preko razburkanih valov resničnega življenja.

Zdi se, da gre nam vsem predvsem za to, da dobi naša domovina vrlih državljanov. Z ozirom na to pa je naša proleta dolžnost, da govorimo resnico, pa magari če resnica temu in onemu ne bo všeč. Povedati hočemo svoje misli o berilih in čitankah tako, kot se nam zdi prav, in pri tem ne bomo gledali ne na desno in ne na levo.

Prvi pogoj za dobra berila in dobre čitanke je to, da izmečejo iz sebe vse one berilne sestavke, za katerih umevanje je potrebno pedagoško mrcvarjenje, in ob katerih se nam ob koncu pedagoškega mrcvarjenja porodi nehoté vprašanje: »Kaj se učimo od tega?« — Mladina naj uživa in modruje! ... Umetni simbolizem pa uživanja in modrovanja ne dovoli; zakaj on je nasilen in privesti hoče vso maso razreda — hočeš, nečeš, moraš! — do onega cilja, kamor pes tace moli. Kako nesposobno je tako nasilje! Saj menda vendar ne dvomite, da uživa in modruje mladina kljub vsemu nasilju po svoje? — Zaraditega pa zadostuje dostikrat samo ena opazka, in vsa vzgoja, zgrajena na temelju umetnega simbolizma, se podre; zakaj za uživanje in modrovanje je pripraven samo naravni simbolizem; ta zajema res iz življenja, kakršno polje pod milim nebom, in tako življenje ne laže. Ej, pa malo je pisateljev, ki znajo z res umetniško roko zajeti iz življenja! — Kdor o naši trditvi dvomi, in hoče sam duševno občutiti veliki razloček med umetnim in naravnim simbolizmom, ta naj vzame v roke Kristofa Smida in Ivana Cankarja; če tu ne loči resnice od laži na prvi mah, no, potem mu ni pomoči; in gorje vsem novim berilom in čitankam, če jih bodo sestavljali taki neobčutni ljudje.

Smo pa tudi mnenja, da je skrajni — a sedaj najbolj ugoden čas — da ločimo po vseh naših berilih in čitankah realno snov od one, ki je namenjena v prvi vrsti umetniškemu uživanju in modrovanju, in ki upliva samoposobi na dušo in srce, in jih vzgaja brez nasilja, t. j. mladina se niti ne zavé, da koraka potem umetniškega uživanja in modrovanja korak za korakom vedno bliže čednostne popolnosti. Ej, tako umetniško uživanje in tako modrovanje je kakor opojna pesem, ki odpre mislim in spominom vrata na iztečaj: taka pesem je doživljaj, ki

ostane v duši in srcu neizbrisljivo; taka pesem je plug, ki razorje dušo in srce. In na dobro razorari in na skrbno obdelani njivi se mora plevati udušiti in mora obroditi zlahten sad, ki bo v svojem jedru nabral vse one plemenite sokove, ki bodo tudi v potomstvu oplemenjevali rod za rod. To je vedel naš veliki Ivan Cankar, in zaraditega tolika moč v vsakem njegovem spisu. Blagor narodu, ki ima take pisatelje; in blagor narodu, ki ima vzgojitelje, voljne, kreniti ob vzgoji za našim velikim romarjem!

Naša zahteva je torej ta, da se v berilih in čitankah loči realno snov od beletristične. Omenili smo že tudi, da so nam berila in čitanke nekaka knjižnica v malem. Iz nje naj izpozna mladina izmed legepa najlepše, kar so ustvarili zanjo domači in tuji geniji. Ze iz beril in čitank naj veje lepi socialni duh ljubezni, ki bo v doglednem času dosegel več, nego vse konference o zvezi narodov, diktirani od teh in onih mogotcev, in proračunjeni na nov boj in novo mesarsko klanje. Mladina naj izpozna iz biserov domače in tuje literature, da ljubi vsak kulturni narod čednosti, in da sovraži nečednosti vsak narod, ki ne kaže svoje kulture samo na zunaj, temveč je kulturni tudi v duši in srcu. Le potem take kulture bo mogoče doseči, ono močno vez med narodi, v kateri danes šele sanjamo, in jo bo mogoče doseči samo potem socialne misli, ki ima svoj izvor v nesebični ljubezni, t. j. v čednosti vseh čednosti. Zavedamo se prav dobro, da tega ne bo mogoče doseči skokoma in z nasiljem; a prav zaraditega stavimo zahtevo po reformi vzgoje. In prvi korak k veliki reformi vzgoje je ta, da se umakne umetni simbolizem naravnemu po vseh naših berilih in čitankah, namenjenih osnovni šoli, t. j. masi našega naroda.

Zdi se nam, da smo nekje brali, ali pa smo morda samo slišali nasvet, da bi naj otroci vzeli ob izstopu iz šole s seboj berila in čitanke. Nič napačna misel bi ne bila to, če bi hranila berila, in če bi hranile čitanke v sebi mesto strupa zdravilnega leka. Ta zdravilni lek naj spremlja mladino res kot nekaj tolišan na vseh potih njenega življenja, in on ji naj bo ključ, ki li bo odprl v doglednem času vrata v bogati literarni zaklad — domači in tuj — ki ji bo oplemenjeval dušo in srce in jo oplemil v doglednem času tako, da bo šla oplemenitev že v semeu od roda do roda. A tako temeljite dušne in srčne oplemenitve so zmogljive samo dela umetnikov božjih volji; nikdar pa ne berila in čitanke, ki niso nič drugega, nego zbirka učne snovi, namenjene v negovanje prožnosti duha v onem zmišlju, ki je zamišljen v neslanih valaf te in one računice.

(Dalje prihi.)

Iz Slovenije.

Rogaška Slatina.

Slavna gospoda pri Sv. Križu nazvedno napada v »Slovenskem Gospodarju«, češ, da smo nemčurji, krivoverci in pravcati hudiči. Posebno jim želodce obrača praznik prvega majnika, ki se je privrkat praznoval v Rogški Slatini. Ubogo delavstvo je tudi tukaj pokazalo, da se je začelo zavedati in se bojevati proti kapitalizmu. Vprašamo vas, gospodje pri Sv. Križu, kje je več nemčurskega? Ali se niste vi v Ljubljani po ko-

Brzobjavne vesti.

Po svetu.

Razburjenost v Nemški Avstriji.

LDU. Dunaj, 3. (ČTU.) Vsi tukajšnji listi priobčujejo kratke komentarje o mirovnihi pogojih za Nemško Avstrijo. Članki so sestavljeni v zelo razburjenem in ogorčenem tonu in imajo naravnost obupne nadpise. More se reči, da vse časopise brez izjeme odklanja take pogoje. Ogorčenost je največja zaradi odstopitve ozemlja na Koroškem in Južne Štajerske, zaradi varstva manjšin v Nemški Avstriji ter prevare Alizeja. V vladnih krogih kakor tudi v narodni skupščini vlada največja poparjenost.

Boji med Čehi in Madžari.

LDU. Praga, 2. (ČTU.) Boji se nadaljuje zahodno od reke Grana. Severovzhodno od Miškova so se morale naše čete nekoliko umakniti pred sovražno premočjo.

Truplo Roze Luksemburg najdeno.

LDU. Berlin, 2. (ČTU.) Predvčerajšnjim so našli v Landwehrkanalu truplo Roze Luksemburg.

Nemci morajo izprazniti Litvo.

LDU. Moravska Ostrava, 2. (ČTU.) Kakor poroča varšavski list »Kurjer Polski«, je svet četvorice priznal Poljski svobodno roko v Vzhodni Galiciji. Isti list trdi, da je predala francoska misija nemškemu armadnemu poveljstvu ultimatum, po katerem morajo Nemci nemudoma izprazniti Kowno in Suwalki ter odpoklicati svoje čete za nekdanjo rusko in nemško mejo. Nemci so obljubili, da bodo izpraznili vso Litvo.

Oklic porenške republike.

LDU. Lyon, 3. (Brezlično.) Povodom proglašenja porenške republike v Nasovu, na Hesenskem in v

Fragmentaričen donesek k reformi vzgoje, pouka in dela v osnovni šoli.

Vzgoja, pouk in delo so glavne točke, okoli katerih se suče reforma šolstva. Ker smo iz mase, se ume, da nas zanimajo posebej vzgoja, pouk in delo v osnovni šoli.

Začnimo z vzgojo. Kaj je doseglja osnovna šola v tem oziru dosedaj? — Odgovor na to vprašanje je lahek; zakaj pokazati nimamo skoro ničesar. Mladina je surova in podivljana doma, na po-

— Kaj, ona je vezana z drugim? Je vprašala baronica in me pozorno premerila.

— Ni vprašanje!

— Ah, to je škoda... Biser je, ta mladinka. Sodeč po vsem, sem prepričana, da vas je nekoliko vzljubila.

Od tega trenutka smo se vsi zedinili proti nesrečnemu pevcu, ki je hotel prisiliti mlado dekle, da bi ga ljubilo proti lastni volji. Baronica je končala zagotavlja, da se bo vse uredilo na potovanju, ko pojde v najkrajšem času na Finsko.

— To se ne bo zgodilo! Je zagotavljala. Jezna, da bi takšno inenitno dekle, koje čustva silijo v čisto drugo smer, prisilili v to poroko.

Ob sedmih sem vstal, da bi se poslovil. Prosila pa sta me tako zelo, naj še ostanem, da sem postal skoro mnenja, da se ta dva zakonca dolgočasita v svojem zakonu, ki mu je bilo jedva tri leta in ki ga je nebo blagoslovilo z malim angelcem. Na večer sta pričakovala baronično sestričino in oba sta želela, da se snidem še z njo in izrazim svoje mnenje o osebi te mladinke.

Ko smo še govorili o tem, je baron prejel pismo, ki ga je takoj odprl in prebral. Zamrmal je nekaj nemuljivih besed in dal potem pismo svoji ženi.

— Neverjetno! Je vzkliknila žena, ko ga je prečitala.

S pogledom je vprašala moža, bi mi li smela kot prijatelju poveriti skrivnost, in ko je ta pritrdil, je vzkliknila:

— Pomislite, moja lastna sestričina je in stric in teta branita svoji hčeri, prestopiti naš prag. Izgovarjata se, da bi se lahko razpredle govore o mojem možu in tem mladem dekletu.

— Ali ni to strašno? Je pristavil baron. Lep, nedolžen, nesrečen otrok, ki mu ugaja pri nas, njegovih sorodnikih, mladina zakoncem... In to daje povod, da si ljudje brusijo jezike!

Morebiti je moj smehljaj razodeval dvom? Naš vneti pogovor je pojemal, prekinil se je in nadomestil z zmedenostjo, ki jo je slabo skrivalo vabilo, da se gremo na vrt izprehajati.

Po večerji, krog desete ure, sem šel. Komaj sem prestopil prag, sem jel o vsem razmišljati, kar sem bil tekom tega proroškega dne vse doživel in slišal.

Vzlic navidezni sreči zakoncev, kljub njih očividni nečnosti je morala nad tem domom ležati temna točka. Skrbipolna lica, raztreseni pogledi in vse neizgovorjeno je kazalo na skrito bolelost ter dalo sklepati o tajnah, ki sem se jih bal odkriti.

Čemu sem se vpraševal, sta se skrila pred svetom in se naselila v predmestju? Morala sta doživeti polom v življenju, ako sta tako blazna, da sta našla človeka, kar poljubnega iz množice, ter se mu takoj zaupata.

Posebno me je vznemirjala baronica. Poskušal sem si predstaviti nje sliko, a me je motila množica različnih potez v značaju, ki sem jih v nji videl in med katerimi sem moral voliti. Dobrotna, priljazna, rezka, sanjava, zgo-

vorna, sama zase, hladna, razburjena je izgledala, da ima glavo polno muh in da ždi nad častihlepni in sanjarilami. Ni bila nezmatna, a brez duha ter je vendar napravila vtis na človeka. Njeno telo bizantinske medlosti, po katerem se je lila nje obleka v enostavnih in velikolepih gubah, kakor krilo svete Cecilije, je nudilo očesu očarljive proporcije; njeni členki so bili izbrano lepi. Od časa do časa so ožile bled: in odrenele poteze njenega majčkenega obrazka, ko je zasijala iz njih razposajena veselost.

Bilo je težko odločiti, kdo obeh zakoncev je imel prvenstvo v zakonu. On, voljak, ki je bil vaju poveljevanju, a slabe konstitucije, je bil po videzu pokoren, bolj iz prirojenega ravnodušnosti, kot v sled pomanjkanja volje. Ootovo so bili njuni odnosi prijateljski, a brez tistega ognja prve ljubezni. Ko sem prišel v njiju dom, lina je bilo v naslado, da se vprico nekega tretjega lahko pomladita. Vzbulala sta stare spomine. Če se je pogledalo bliže, je bilo vidno, da sta živela od tega, kar lina je ostalo ter da sta se dolgočasila v dveh. Dokaz temu so bila pogosta vabila, ki sem jih prejel po prvem obisku.

Predno je baronica odpotovala na Finsko, sem jo za slovo posetil zadnji dan. Bil je lep večer v juniju. Ko sem stopil na dvorišče, sem jo opazil za vrtno ograjo; stala je v grmu aristoholji in njena nenavadna lepota me je iznenadila. Vsa v belem je imela pikčasto krilo z divotnimi vezentinami, umotvor ruskega fla-

čana; verižica krog vratu, njene broše in zapestnice od alabastra so jo odevale v soj, sličen sijaju svetiljke skozi senčnik od mlečno-belega stekla. In zeleno široko listje je sipalo mrtvaške barve v luči in sence tega bledega obraza, v katerem so sijale ogljeno črne punčice.

V tem trenutku sem bil ginjen, zmeden v svoji notranjosti, kakor od prikazni. Čustva oboževanja, ki sem ga nosil v sebi, se je dvignila hkrati z željo, da bi izrazil to oboževanje. Praznosta, ki jo je bila zapustila izgnana vernost, se je polnila: potreba po oboževanju se je javila v novi obliki. Boga sem odstavil, na njegovo mesto je stopila žena, ampak žena, ki je bila devica in mati v eni osebi; če sem namreč opazoval nje hčerko od njeni strani, nisem mogel pojmiti, kako je bil ta porod mogoč: odnošaji med obema zakoncema mi niso dali nikoli misliti na telesno oboževanje, tako breztelesna se mi je videla njuna zveza. Od tega trenutka se je zame vtelesila v tej ženi duša, čista, nedotakljiva duša, odeta v to nadčloveško telo, v katero odeva Sveto pismo duše, ki se ločilo. Nakratko, oboževal sem jo, ne da bi jo želel. Oboževal sem jo, kakršna je bila; kot mater in kot soprogo, kot je bila pred mano; kot ženo tega soproga, kot mati tega otroka. Zakaj, če sem hotel zadovoljiti potrebo po oboževanju, mi je bila navzočnost soprogova potrebna. Brez moža, sem si delal, bi bila vdova, in kot vdovo, ali bi jo mar še oboževal? (Dalje prihi.)

stva in ono, ki je namenjeno za čarinsko inozemstvo, apno in cement, pivo, premog, drva za kurjavo in ogelje, posode inih pošilk, katerih odprava ni omejena, živali, janski les. — Do nadaljne odredbe je ustavljeno prejemanje blaga vseh vrst za postaji Bakar in Reko in na postajah Reka in Bakar. Izvzeto je ter se torej zamore odpošiljati: Vse blago, ki je navedeno pod 1. in 11., nadalje premog, apno, pivo in tobak. Prejemanje krompirja za postajo Zagreb d. k., je nedopustno. Za postaje Ciglenik, Dobanovci, Surčin, Boljevci in Adaševci železnica ne prejema sploh nikakega blaga v odpravo. Neomejeno prevzemajo in prevažajo železnice pošiljke za železničarska konsumna društva, železniške režijske pošiljke in pošiljke, ki so naslovljene za vojaške oblasti. — Stranke

lahko odpošiljajo blago na Hrvaško in preko Hrvaške brez posebnega dovoljenja. Če hočejo stranke odpošiljati blago, ki je po gornjih določbah izključeno od prevoza, si morajo prej preskrbeti tozadevno prevozno dovoljenje pri ravnatelstvu državne železnice v Zagrebu. 2. Za postaje južne železnice na Hrvaškem (t. j. postaja Zaprešić, Zagreb j. k., Velika Gorica, Lekenik in Sisak) je prost ves brzovozni blagovni promet; tovarni blagovni promet je dopuščen samo za sladkor, sol, premog, modro galico, apno, žveplo, dopodarske stroje, pohištvo, različno blago in za ono blago, za katero izda od slučaja do slučaja prevozno dovoljenje obratno nadzorništvo južne železnice v Ljubljani, kateremu mora stranka predložiti tovarni list v potrdilo.

Najnovejša poročila.

Govor Rennerja.

LDU. Pariz, 2. junija. (Zaradi pomenovih vrzeli pomanjkljiva angleška brzojavka.) Ob slovesnem prejemu mirovnih pogojev iz rok alirancev je nemškoavstrijski kancelar in predsednik nemškoavstrijske mirovne delegacije, dr. Renner, imel govor, kjer je izjavil med drugim: Narodi Avstrije so v nesreči dolgo čakali konca napetosti in negotovosti glede na njih usodo. Hrepeneli smo po odločitvi, zakaj šlo je za to, da zadobi naša hudo izkušana dežela vendar enkrat mir in da dobimo priložnost, pred tem vzvišenim sodnim dvorom, največjo avtoriteto sveta, izjaviti, kaj je naša dežela, in s katerimi pogoji moremo upati, da ustvarimo eksistenčno možnost za samostojno državo. Donavske monarhije, proti kateri so se bojevale alirane in asociirane velesile in s katero so sklenile premirje, te monarhije ni več. 12. november leta 1918 se more smatrati za dan konca. Od tega dne ni bilo nobene monarhije več, nobene silne oblasti, ki bi jo mogla tretji, od tega dne ni bilo nobenega usodepolnega dualizma več, niti avstrijske, niti ogrske vlade, nobene armade in nobenega ustroja, ki bi razpolagal za javno silo. Ostalo je le 8 narodov brez javne organizacije. Oni so ustanovili čez noč svoje parlamente, svoje vlade, svoje armade, izkratka svoje neodvisne države, prav tako, kakor so oživele druge narodne države ali nove republike. Zaraditga se ti narodi in njih državne tvorbe ne smatrajo za pravne naslednike bivše monarhije. Prav iz te točke pa izvira ono protislovje zaradi katerega moramo največ trpeti, in ki ga je treba pred tem visokim zborom pojasniti. Po razboritem izreku, ki ga je izustil pred kratkim predsednik konference, nikakor ne zadostuje izpremenjena politična vladna oblika ali izpremenjena vodilnih oseb, da bi narod oprostila prevzetih dolžnosti. To upravičuje sklep, da morajo biti vsa ozemlja bivše monarhije in njeni narodi odgovorni za posledice vojne, ki jo jim je vsilila prejšnja skupna vlada. Del strašne dediščine teži nas, kakor tudi druge narode, ki so se razvili na ozemlju bivšega propalega avstrogrškega cesarstva: Dediščina vojne, dediščina onemoglosti, dediščina jako težkih ekonomskih obveznosti. Nova nemškoavstrijska republika se je oprostila vseh imperalističnih aspiracij, ki so bile tako usodne bivši monarhiji. Iznebila se je enkrat za vselej vseh reakcionarnih tradicij, ki so naredile staro monarhijo za ječo njenih narodov, žalibog pa je nesrečna žrtev strašnega zločina iz leta 1914, zločina, ki ga je doprinesla prejšnja vlada, ne pa narod. — Vse nasledstvene države so si pod solncem narodnega prava ustanovile eksistenco šele potem, ko so bile ustavljene sovražnosti. Avstrijska republika v svoji sedanjih obliki ni nikdar napovedala nobene vojne in ni z mednarodnega vidika v razmerju k zapadnim velesilam nikdar zavzemala statične vojtičje se vel sile. Nemškoavstrijska republika se brezdvomno tudi ni nikdar bojevala z nacionalnimi državami. Naravno: na Dunaju so se ustanovile

razne komisije nasledstvenih držav, da v medsebojnem sporazumu uveljavijo in urede vse svoje pravice proti Nemški Avstriji. Zdaj ne gre za to, da bi se sklenil mir, temveč gre za likvidacijo prejšnje skupnosti in za ureditev bodočih razmer ob intervenciji in jamstvu velesil. Navzlic temu igrajo te sile sedaj, ko jim stojimo v Parizu nasproti, čisto drugačno vlogo glede svojih obveznosti. Pričakujemo, da se pojasni to protislovje na mirovni konferenci. Mi stojimo pred Vami kot del premaganega in propadlega cesarstva, pripravljeni trpeti posledice, izhajajoče iz naših razmer do aliranih sil. V stvari smo si, da je naša usoda v Vaših rokah. Nadejamo se in verujemo, da nam svetovna vest ne bo odrekala in krati la neodstopne pravice do samoodločbe, ki so jo asociirane sile vsledkar proglasile za smoter svoje vojne zoper habsburško in hohenzollernsko monarhijo, pravice, ki so jo naši narodi v zaupanju do načel, priznanih po aliranih državah, sprejeli za temelj svojim novim ustavam. Nadejamo se, da nas razsodnost sveta ne zapusti in da tudi ne dopusti našega gospodarstvenega pogubljenja. Uničenje gospodarstvene enotnosti bivše monarhije in ločitev naše gorske dežele od vseh prirodnih življenjskih virov nam je v zadnjih šestih mesecih pozročila tako pomanjkanje, ki je mnogo huje, nego je bilo za vojne. Zahvaliti se moramo samo velikodušni pomoči velesil, da nismo poginili od gladi. Toda vse te dni nesreče je ostalo naše ljudstvo disciplinirano. Nikjer ni bilo nobenih večjih nemirov in naša država ni začela nobene vojaške akcije zoper svoje sosedje, ako tudi so sosedje zasedli dve petini bivše skupne države. Nemškoavstrijska država je dokazala svojo možnost, biti zavetje mirnemu in organiziranemu socialnemu razvoju v Srednji Evropi. To naziranje naše republike naj omogoči naši državi ustanovitev gospodarske eksistence. Vemo, da moramo iz Vaših rok dobiti mir, iz rok zmagovalcev. Trdno smo odločeni, vestno preudariti vsak predlog in vsak Vaš nasvet. Zlasti pa želimo natančno poučiti Vas o razmerah v naši državi in Vam obrazložiti glavne pogoje za možnost eksistence. Doslej ste imeli le priliko, z malimi izjemami poslušati samo naše sosedje, sedaj pa prosimo, da slišite tudi nas in da nastopite kot razsodniki, kot razsodniki večjega sveta, ki ima odločiti usodo manjšega sveta. Prosimo za odločitev, ki nam ustanavlja našo narodno, politično in ekonomsko eksistenco med našimi nespornimi mejami in ki nam zagotavlja narodno svobodo in civilizacijo v zvezi narodov.

Izročitev prvega dela mirovne pogodbe avstrijskim delegatom.

LDU. Lyon, 3. (Brezčično.) Danes popoldne je bil v gradu St. Germain avstrijskim delegatom izročen prvi del mirovne pogodbe. Navzoči zastopniki zaveznih držav in asociiranih držav so zavzemali svoje prostore v istem razporedu, kakor v Versailles. Med Wilsonom in Lloyd Georgeom je sedel Clemenceau. Zastopane so bile vse države, ki so na-

povečale Avstriji vojno. Navzoč je bil tudi maršal Foch. Ko so vstopili avstrijski pooblašenci, je imel Clemenceau nagovor nanje. Omenil je, da vsebuje besedilo mirovne pogodbe nastopne točke: uvod, zveza narodov, avstrijske meje, politične klavzule glede države SHS in Čehoslovaške, politične klavzule, nanašajoče se na razne evropske države, varstvo manjšin, splošne določbe za varstvo Avstrijcev zunaj Evrope, pomorske in zračne klavzule, postopanje z vojnimi ujetniki, varstvo vojaških grobišč, gospodarske določbe, ureditev zračne plovbe, pristanišča, vodne ceste in železnice, določbe glede delavske zakonodaje in razne druge klavzule. Razen tu naštetih določb bodo izročili avstrijskim delegatom tudi besedilo političnih klavzul glede Italije, besedilo finančnih klavzul, določb, ki se nanašajo na obnovo in odškodnino ter vojaških klavzul. Avstrijskim delegatom bodo dovolili 15 dnevni rok, da formulirajo svoje pripombe k mirovni pogodbi, ki jih bodo morali predložiti

pismo, ker ustnili pogovor ne bo. Nagovor Clemenceauja so prevedli na angleški, francoski, italijanski in nemški jezik. Nato je mr. Brista izročil besedilo mirovnih pogojev kancelariju dr. Rennerju, ki je vstal in prečital deljši nagovor v francoskem jeziku.

To in ono.

Ladja brez moštva.

Washingtona poročajo: John Hay Hammond je iznašel nove vrste ladjo. To ladjo je mogoče poslati s strelivom naloženo in brez moštva proti sovražni ladji. Ladja uboga električne valove, se giblje in kreta na povelje teh valov tudi pod vodo, če ima le nad vodo napravo za sprejemanje električnih valov, ki jih oddaja brezžična brzojavna postaja na suhem. Hammond je delal na iznajdbi deset let in stane ga do danes 400.000 dolarjev. — Preden vlada kupi to iznajdbo, bodo delali z njo še nadaljne poizkuse. — General Cel

Izurjena strojepiska

popolnoma večša slovenske stenografije in strojepisja se sprejme takoj. Zgla si naj se v Uradu za pospeševanje obrti, Dunajska cesta št. 22, osebno s pismeno vlogo in natančnimi podatki o dosedanjem službovanju. V poštev pridejo le strojepiske z večletno prakso, začetnice se ne sprejmejo.

Inženir dr. Miroslav Kasal

oblastveno poverjeni stavbeni inženir. Specijalno stavbeno podjetje za betonske, železobetonske in vodne zgradbe v Ljubljani, Hlilšerjeva ulica št. 7. Izvaja strokovno: Naprave za izrabo vodnih sil, vodne žage, elektrarne, betonske in železobetonske jezove, mostove, železobetonska tovarniška poslopja, skladišča, betonske rezervoarje, železobetonsko oporno zidovje in vse druge betonske in železobetonske konstrukcije. Prevzema v strokovno izvršite v vsenačrtne stavbene inženirske stroke. Tehniška mnenja. — Zastopstvo strank v tehniških zadevah.

GOSPODARSKA PISARNA

Dr. Ivan Černe

LJUBLJANA, Miklošičeva cesta št. 6. poslojpe LJUDSKE POSOJILNICE.

daje nasvete v vseh gospodarskih zadevah in premoženjskih vprašanjih; izposljuje posojila, posreduje prodajo in nakup vrednostnih papirjev in tujega denarja, posreduje pri prodajah in nakupih vseh posestev, izvršuje cenitve in ogleda. Promet z Ameriko. Edina pisarna te vrste v Jugoslaviji. Urađuje od 8. do 11. ure dop., od 3. do 5. ure pop. Vprašajte s pismom. Znamka!

ALFONZ JAGEMAN
JOSEFINA JAGEMAN ROJ. STOPAR
POROČENA
LJUBLJANA LITJA

Za uvoz in izvoz prevzamem blago vseh vrst, kakor žito, moko, mlo itd., katero imam vedno v zalogi. — Cenj. tovarnam in podjetjem se priporočam kot tvrdka z 1^a referencami. **Import in export**
FERDO SERT, Maribor, Koroška cesta 21.

Priporoča se

Kavarna Theresienhof

Maribor, Glavni trg.

Vsak dan od 16. do 22. ure

koncert priljub. damske kapele.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

sprejema **hranilne vloge** vsak delavnik od 8. do 12. ure popoldne in od 3. do 5. ure popoldne, v sobotah in dnevih pred prazniki pa od 8. do 1. ure popoldan in jih obrestuje po čistih

3 %

Rentni davek plača društvo iz svojega. Obresti se kapitalizirajo polletno. Večje in nestalne vloge se obrestujejo po dogovoru.

Posojila daje svojim zadružnikom proti vknjižbi, na osebni kredit proti poročstvu ali zastavi vrednostnih papirjev. Menice se eskomptujejo bo bančni obrestni meri.

Stanje vlog je bilo koncem leta 1918 1¹/₂ milijonov kron.

Rezervni zakladi znašajo okoli nad 50.000 K.

Trgovcem z manufakturo!

Ljubljanski veletržci naznanjajo, da so prejeli s pomočjo vlade velike množine **inozemskega blaga**. Blago se bo razpečevalo po cenah od vlade določenih. **Prodaja se začne 12. junija**. Na drobno bo blago občinstvu na razpolago v vseh detajlnih trgovinah.

Franc Xav. Souvan, J. C. Mayer, Feliks Urbanc,
A. & E. Skaberne, J. Grobelnik, J. Medved.